

Protocol dyscalculie CSG Dingstede

Instemming GMR: september 2025
Herziening datum: 2027-2029

Vooraf

Hulp aan leerlingen met dyscalculie en ernstige rekenproblemen behoort tot de basisondersteuning van de school. Om die reden hebben wij een protocol opgesteld waarin is beschreven hoe we omgaan met leerlingen met ernstige rekenproblemen.

In het verleden moesten alle leerlingen examen afleggen in het vak rekenen. Leerlingen die geen eindexamen in het vak wiskunde afleggen, maken een schoolexamen rekenen. Het resultaat van dit examen telt niet mee voor het bepalen van de uitslag voor het diploma. Het resultaat van het schoolexamen rekenen staat op een bijlage bij de cijferlijst.

Visie

De school wil leerlingen met dyscalculie en ernstige rekenproblemen de persoonlijke ondersteuning bieden die ze nodig hebben om hun vertrouwen en vaardigheid in en met rekenvragen te bevorderen. De ondersteuning zal vooral gericht zijn op het aanleren van compenserende strategieën en gerichte hulp in de klas. Het is van belang om de leerlingen te leren omgaan met hun problemen en hun zelfredzaamheid te bevorderen. Belangrijk daarbij is de leerlingen te coachen om hun zelfvertrouwen te vergroten en hun studievaardigheden te ondersteunen en tegemoet te komen aan de onderwijsbehoefte van de leerling.

Definitie dyscalculie

Dyscalculie is een stoornis die gekenmerkt wordt door hardnekkige problemen met het leren en het vlot en/of accuraat oproepen dan wel toepassen van reken- (wiskunde)kennis (feiten/afspraken) (protocol dyscalculie diagnostiek voor gedragsdeskundigen 3.0, 3e volledig herziene druk Ruijsenaars, av Luit, van Lieshout & Kroesbergen, 2021).

Leerlingen moeten behoren tot de 10% laagst scorende op landelijk erkende toetsen. Voor (hoog-) begaafde leerlingen kan met dit criterium ruimer om worden gegaan. De zwakke rekenprestaties blijven bestaan ondanks gespecialiseerde rekenhulp. Als ernstige rekenproblemen ook na langdurige deskundige begeleiding en zorgvuldige afstemming hardnekkig blijken en onveranderd blijven bestaan spreken we van dyscalculie.

De hardnekkigheid geeft dus het verschil aan tussen ernstige rekenproblemen en dyscalculie. Dyscalculie hoeft niet te verhinderen dat de leerling soms wel goed wiskundig kan leren redeneren en problemen analyseren. Soms kan een leerling correct aangeven welke bewerkingen nodig zijn, terwijl de leerling niet of nauwelijks in staat is om deze bewerkingen (zonder rekenmachine) zelf uit te

voeren. Hierna wordt ingegaan op het onderscheid tussen dyscalculie en ernstige rekenproblemen.

Voor het stellen van de diagnose dyscalculie zijn er drie belangrijke criteria.

1. Er is een significante rekenachterstand ten opzichte van leeftijd- en of opleidingsgenoten, waar die persoon in het dagelijks leven door gehinderd wordt, zowel betreffende geautomatiseerde/ gememoriseerde feitenkennis als het inhoudelijk rekenen (criterium van ernst).

2. Er is sprake van een significante rekenachterstand ten opzichte van datgene wat op basis van de individuele (cognitieve) ontwikkeling van die persoon verwacht mag worden. En die afwijkend is van prestaties op de overige schoolse vaardigheden (criterium van discrepantie).

3. De achterstand is hardnekkig. De leerling laat, ondanks gerichte deskundige begeleiding, bijna geen vooruitgang zien (criterium van didactische resistentie).

Wordt er niet voldaan aan één of meer criteria dan is er naar de definitie geen sprake van dyscalculie.

Belangrijke kenmerken die bij leerlingen met dyscalculie voorkomen zijn:

- Automatiseringstekort;
- Moeite met het uitvoeren van procedures, bijvoorbeeld het uitvoeren van stappenplan;
- Problemen met het inzicht in en notitie van ruimte, bijv. het niet adequaat kunnen plaatsen van getallen op de getallenlijn en het door elkaar halen van cijfers;
- Tekort aan inzicht in het getallensysteem en onvoldoende kennis van de plaatswaarde van cijfers.

Afbakening 'ernstige rekenproblemen'

Het onderscheid tussen dyscalculie en ernstige rekenproblemen wordt gevormd door de hardnekkigheid van de problemen in het geval van dyscalculie. Bij dyscalculie blijven de ernstige rekenproblemen ondanks langdurige deskundige begeleiding en zorgvuldige (pogingen tot) afstemming en inzet van de leerling onveranderd bestaan. Een leerling met ernstige rekenproblemen heeft moeite met het onderscheiden, herkennen van en betekenis verlenen aan getallen, bijvoorbeeld:

- koppelen van hoeveelheid, uitspraak en schrijfwijze;
- uitspreken van grote getallen;
- betekenis verlenen aan de cijfers in een getal;
- benoemen van de getallen binnen de context van maten of geld;

- herkennen van de samenhang tussen bewerkingen en het effect daarvan op getallen;
- schatten van (grotere) hoeveelheden, ook met visuele ondersteuning.

Ervaart problemen die te maken hebben met de sterkte en/of de organisatie van het geheugen, bijvoorbeeld:

- herkennen en vasthouden van essentiële informatie, hetzij auditief, hetzij visueel of vasthouden van de volgorde binnen bewerkingen;
- systematisch werken bij complexe bewerkingen zoals algoritmen;
- terugvinden van opgeslagen feitenkennis;
- compleet en in samenhang opslaan van feiten en procedures;
- beschikbaar hebben van basiskennis en basisvaardigheden (zowel geautomatiseerde als memoriseerde kennis);
- zich visueel kunnen voorstellen van situaties.

Door de ernstige rekenproblemen ervaart de leerling struikelblokken bij het leren rekenen, zoals:

- vlot uitvoeren van de basisbewerkingen (+, -, x, :);
- direct herkennen wat de essentie is van een probleem en welke aanpak daarbij past;
- begrip van en vaardigheid met breuken, decimale getallen en procenten;
- herkennen en benutten van de samenhang tussen breuken, decimale getallen en procenten;
- kennis van en vaardigheid met het toepassen van het metriek stelsel;
- efficiënt en met begrip complexe bewerkingen kunnen uitvoeren.

Het hebben van ernstige rekenproblemen heeft vervelende consequenties:

- zowel in de wiskunde als in andere vakken (zoals natuurkunde, scheikunde, aardrijkskunde, economie, techniek, verzorging) is gebrek aan basale rekenvaardigheid een handicap;
- praktisch ongemak (zoals moeite met klokkijken, niet vlot kunnen omgaan met geld);
- sociaal-emotionele gevolgen negatieve invloed maatschappelijke redzaamheid;
- geen toegang tot bepaalde beroepsopleidingen en bepaalde beroepen.

Voor deze afbakening is het protocol ernstige rekenwiskunde problemen en dyscalculie VO (Van Groenestijn, Van Dijken & Janson, 2012) en het protocol dyscalculie: diagnostiek voor gedragsdeskundigen (Van Luit, Bloemert, Ganzinga & Mönch, 2012) geraadpleegd.

Signalering

Signalering voorafgaand aan inschrijving op CSG Dingstede.

In het geval dat een leerling een dyscalculieverklaring heeft, wordt deze bij de overgang van de basisschool overgedragen aan CSG Dingstede. Ouders geven het onderzoeksrapport met de daaraan gekoppelde dyscalculieverklaring af aan de leerlingenadministratie (een kopie kan met het inschrijvingsformulier worden meegestuurd). Deze verklaring wordt in het leerlingvolgsysteem Magister gezet, zodat alle belanghebbenden hiervan op de hoogte zijn. De leerlingadministratie stuurt een bericht via de mail aan de ondersteuningscoördinator om deze op de hoogte te brengen zodat er indien nodig vervolgstappen kunnen worden genomen in lijn met het onderzoeksrapport.

Signalering na inschrijving op CSG Dingstede.

Situatie 1: Bij nieuwe leerlingen worden de LVS-gegevens (leerlingvolgsysteem) geanalyseerd. In de warme overdracht geeft de basisschool leerkracht aan hoe het rekenniveau van de leerling is. Bijzonderheden op het gebied van de rekencapaciteiten worden besproken. Als er aangegeven wordt dat er achterstanden op het gebied van rekenen/wiskunde zijn geweest in de afgelopen drie jaar worden er vervolgstappen binnen de ondersteuning bepaald. Indien wenselijk in samenwerking tussen de basisschool en CSG Dingstede. Er wordt een plan van ondersteuning opgesteld in afstemming met de rekencoördinator, ondersteuningscoördinator, leerling en ouders. De vakdocenten (vakken waar rekenen van belang is) en de mentor worden vervolgens op de hoogte gebracht van de rekenproblemen van de leerling. Deze leerling heeft baat bij verlengde instructie en/of extra ondersteuning tijdens een maatwerkuur in de brugklas.

Situatie 2: De vakdocenten en mentor kunnen zelf ook signaleren dat een leerling rekenproblemen heeft, zonder dat dit door de basisschool is doorgegeven. Voor de betreffende leerling worden dan afspraken gemaakt in overleg met de ondersteuningscoördinator en rekencoördinator. Hulp kan dan bijvoorbeeld bestaan uit het deelnemen aan het ondersteuningsuur voor rekenen om hun rekenachterstand in te halen. Extra hulpmiddelen kunnen na overleg met de rekencoördinator en ondersteuningscoördinator worden ingezet. Binnen CSG Dingstede zijn geen mogelijkheden om onderzoek naar dyscalculie te doen. Mochten ouders en leerling een onderzoek naar dyscalculie willen laten uitvoeren dan moet dit buiten school plaatsvinden.

Begeleiding

➤ Basisondersteuning

De leerling is in principe in staat het onderwijs te volgen in de leerroute waarin de leerling is geplaatst. Daarbinnen kan de leerling geringe rekenproblemen ervaren op specifieke onderdelen van rekenen. De leerling heeft soms extra, meer afgestemde instructie en meer oefentijd nodig. De leerling krijgt deze extra, afgestemde instructie in subgroepjes binnen de reguliere (reken)lessen. De docent biedt extra instructie, eventueel in overleg met de rekencoördinator. Bij aantoonbaar voldoende vorderingen blijft de leerling basisondersteuning houden.

Bij aantoonbaar onvoldoende vorderingen gaat de leerling door naar extra ondersteuning.

➤ Extra ondersteuning bij ernstige rekenproblemen

Hiervoor komen leerlingen in aanmerking die ernstige rekenproblemen ondervinden. De rekencoördinator stelt in samenspraak met de ondersteuningscoördinator en betrokken vakdocenten een individueel handelingsplan op voor de vakken waarin de rekenproblemen zich voordoen.

Bij aantoonbaar voldoende vorderingen gaat de leerling terug naar basisondersteuning.

Bij aantoonbaar onvoldoende vorderingen krijgt de leerling intensieve ondersteuning.

➤ Intensieve ondersteuning bij (vermoeden van) dyscalculie

Leerlingen waar nog geen diagnose dyscalculie is gesteld, kunnen starten met een psychodiagnostisch onderzoek (ERWD, art 4.13). Dit onderzoek moet buiten CSG Dingstede plaatsvinden op initiatief van ouders/verzorgers. Op basis van de resultaten van dat onderzoek stelt de diagnosticus een handelingsadvies op. Dit advies wordt met de rekencoördinator en ondersteuningscoördinator besproken en verwerkt in het handelingsplan voor rekenen dat voor extra ondersteuning al is opgesteld. Het handelingsplan wordt dan nog specifiek afgesteld op de onderwijsbehoeften van de leerling.

Bij aantoonbaar voldoende vorderingen gaat de leerling terug naar extra ondersteuning.

Bij aantoonbaar onvoldoende vorderingen en in geval van een dyscalculieverklaring krijgt de leerling blijvende, structurele begeleiding op maat.

Faciliteiten

De rekenformulekaart

Door de Commissie voor Toetsing Examens zijn voor het voormalig rekenexamen standaard rekenkaarten ontwikkeld. De standaard rekenkaart is een echte rekenhulp en is de facto niet meer dan gestructureerd klad- of uitwerkpapier. De standaardkaart 1, 2 en 3 bevatten inhoudelijk dezelfde informatie maar de lay-out is per kaart anders. Zo kon de leerling de voor hem meest geschikte kaart gebruiken. Een voorbeeld van een rekenkaart is ter informatie als bijlage opgenomen. Tegenwoordig is een schoolvrij in de vormkeuze van ene rekenkaart.

Literatuur - Ruijsenaars, av Luit, van Lieshout & Kroesbergen, 2021.

Protocol dyscalculie diagnostiek voor gedragsdeskundigen 3.0. 3e volledig herziene druk. - Toll & van Luit, 2013.

Op Weg Naar Rekenen. Doetinchem, Graviant. - Van Groenestijn, Van Dijken & Janson, 2012.

Protocol ernstige rekenwiskunde problemen en dyscalculie VO. - Van Luit, Bloemert, Ganzinga & Mönch, 2012.

Protocol dyscalculie: diagnostiek voor gedragsdeskundigen.

- Kandidaten met een ondersteuningsbehoefte centrale examens VO 2022. Versie 24 maart 202

Geraadpleegd, 16 april 2025, [Toetsen en examens voor taal en rekenen | Basisvaardigheden | Rijksoverheid.nl](#)

Geraadpleegd, 16 april 2025, [Dyscalculie | Centrum voor Dyslexie en Dyscalculie \(CDD\) | Rijksuniversiteit Groningen](#)

Bijlage bij protocol dyscalculie CSG Dingstede (sept 2025)

Rekenkaart VO Standaardkaart 1

Deze kaart mag worden gebruikt bij centrale examens waarbij rekenen een rol speelt door kandidaten die in het bezit zijn van een geldige dyscalculieverklaring.

Procenten	Aantallen
100%	
50%	
25%	
10%	
5%	
1%	
21%	
9%	
121%	
109%	

Breuk	Kommagetel
1/1	1,00
1/2	0,50

0										1	kilo
0										10	hecto
0										100	deca
0										1000	meter, gram, liter

0										1	meter, gram, liter
0										10	deci
0										100	centi
0										1000	milli

Seconden	Minuten	Kwartier	Uren
60	1		
	15	1	
	60	4	1

Oude prijs 100%	
Korting%	
Nieuwe prijs	

Inkoopprijs	
BTW 21%	
Prijs	

Begin (bijvoorbeeld gewicht)	
Extra %	
Nieuw (bijvoorbeeld gewicht)	